

HE 132/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto hallintovaliokunnalle

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä, joka koskee väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviä lakeja. Esityksen tavoitteena on uudistaa henkilötunnusjärjestelmää mahdollistamalla henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä laajemmin, mahdollistamalla sähköinen etärekisteröityminen väestötietojärjestelmään, kehittämällä väestötietojärjestelmän identiteetinhallintaa, vähentämällä organisaatiokohtaisten yksilöivien tunnusten tarvetta, luomalla edellytykset kokonaan uuden yksilöintitunnuksen käyttönotolle sekä täsmentämällä henkilötunnuksen käsittelyä koskevia säännöksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa hallituksen esityksen tavoitteita. Henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä laajemmin ja aikaisemmin etärekisteröinnin kautta helpottaa koulutussektorilla yksilöiden identiteetinhallintaa erityisesti ulkomailta Suomeen tulevien opiskelijoiden osalta.

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämistä koskevan lainsäädännön kehittäminen on jaettu kahteen erilliseen hallituksen esitykseen. Nyt lausuttavana oleva HE sekä hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskeva lainsäädännöksi. Lainsäädännöissä on kuitenkin paljon yhtymäkohtia, joten kokonaisuuden hahmottaminen on haastavaa. Esimerkiksi nyt lausuttavana olevassa HE:ssä säädetään ulkomaalaisen etärekisteröinnissä, joka luo edellytykset toisessa HE:ssä säädetävän ulkomaalaisen henkilön asiointivälineen saamiselle. Kokonaisuudesta jää epäselväksi mikä on etärekisteröinnin hallinnollisen prosessin käytännön lopputulos? Myönnetäänkö henkilölle erikseen etärekisteröinnin lopputuloksena henkilötunnus ja yksilöintitunnus vai onko ko. tietojen vieminen väestötietojärjestelmään ehdollinen erillisessä lainsäädännössä säädetävän ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hankinnasta? Nykytiedon mukaan digitaalinen asiointiväline tulee olemaan maksullinen.

Hallituksen esityksessä on etärekisteröinnin yhdeksi kohdejoukoksi mainittu Suomeen opiskelemaan saapuvat henkilöt. Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että henkilö voi olla opiskelutarkoituksessa yhteydessä suomalaiseen oppilaitokseen myös tilanteissa joissa henkilö ei fyysisesti matkusta Suomeen. Suomalaisilla korkeakoululla on paljon erilaisia yhteistyörakenteita ulkomaalaisten korkeakoulujen kanssa, joiden puitteissa ulkomaalaisten opiskelijoiden tietojen on tarpeen tallentaa suomalaisten korkeakoulujen tietojärjestelmiin. Hallituksen esityksessä ei ole otettu kantaa siihen, onko luotava etärekisteröintijärjestelmä tarkoitettu myös tämän tyyppisissä tarkoituksissa tarvittaviin yksilöintitunnisteisiin. Onko nämä tapaukset esimerkiksi huomioitu HE:n kustannusarvioissa?

Hallituksen esityksessä säädetään myös uudesta yksilöintitunnuksesta, joka luodaan väestötietojärjestelmään henkilötunnuksen rinnalle. Yksilöintitunnus mahdollistaisi henkilöiden yksilöinnin yhteiskunnassa nykyistä paremmin tietosuojavaatimukset toteuttavalla tavalla. Koulutussektorilla on vastaavaa tarvetta varten otettu käyttöön oppijanumero, josta on säädetty laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017). Hallituksen esityksen mukaan ehdotettu yksilöintitunnus kytkeytyisi myös keskeisesti pidemmän aikajänteen tavoitetilaan valtion takaamasta keskitetystä identiteetinhallinnasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa em. tavoitetilaa, mutta huomauttaa että ehdotetussa hallituksen esityksessä tuota tavoitetilaa ei ole vielä kuvattu kovinkaan tarkasti. Esimerkiksi etärekisteröinnin perustuminen ICAO:n määritelmässä vahvistettuihin asiakirjoihin jättää monia suuria maita (esim. Intia) etärekisteröintimahdollisuuksien

ulkopuolelle, jonka johdosta koulutussektorilla joudutaan vielä lähitulevaisuudessa ylläpitämään omia rinnakkaisia tunnistejärjestelmiä.